

Ријеч Пиве

Плужине, година II, број 11/12, септембар/октобар 2017. Бесплатан примјерак

ПОТОПЉЕНЕ ПЛУЖИНЕ Гнијездо најстарије цивилизације

СТРАНЕ 8 - 11

ПОЕТСКО САУЧЕШЋЕ
Ј. Ј. ЗМАЈА ВОЈВОДИ
ЛАЗАРУ СОЧИЦИ

ПЕТ АНЂЕЛА

СТРАНЕ 14 - 17

ХЕРОИНА

Света

Јаглика Аџић

СТРАНА 7

Непроцјењиви значај регионалног парка

СТРАНЕ 18 - 19

Далеко су од родног краја, у души им мирис завичаја

СТРАНЕ 12 - 13

Усвојен извјештај о остваривању прихода

СТРАНА 5

Дипломата је писао на жутој хартији

СТРАНА 22

УМЈЕСТО УВОДНИКА МАЛО ЛИ ЈЕ...

Пише: Радмило Тадић

Прошла је година од када је регистрован часопис „Ријеч Пиве“, године брзо пролазе, а дани споро.... А дани су били тешки док смо се борили за сваки број и ликвидност овог непрофитног пројекта.

Наш часопис нашао је пут до Пивљана у завичају, Црној Гори и региону. Годишњица је прилика да захвалимо да се похвалимо и да презентирамо планове. Захвалност свима који су нас подржали, похвала бројним Пивским интелектуалцима који су својим дивним текстовима или сугестијама допринијели квалитету нашег листа.

Због великог интересовања дијаспоре (првенствено наших у Војводини, Београду, али и у региону и Европи и чак на свим континентима) намјеравамо да покренемо електронско издање часописа које ће, ако финансије дозволе свјетлост дана угледати већ у јануару.

Судећи по бројним реакцијама наших људи који су се електронском поштом обратили редакцији, постигли смо пун погодак и успјели да афирмишемо наше сјајне интелектуалце, заборављену културну

баштину, актуелности и посебности нашег завичаја. То је био и наш основни циљ.

Ризикујући да некога изоставимо истичемо допринос Љиљане Вуковић, Светлане Мандић, Сање Голубовић, др Златка Булића, Раденка Дамјановића, др Раденка Пејовића, Жељка Шапурића, Срећка Тадића, Косте Радовића и Буда Новосела који су текстовима, фотографијама и сугестијама допринијели квалитету нашег часописа.

Посебну захвалност дугујемо, наравно, институцијама и привредницима који су кроз донације помогли одрживост овог пројекта.

Одушевљени смо чињеницом да ова публикација постаје предмет интересовања колекционара који желе да у својој кући имају сваки број.

У времену када штампани медији стагнирају или су чак на издисају ми смо покренули лист од којег се због квалитета текстова, фотографија и штампе не можемо застидјети. То нам и доликује, јер ми смо Пивљани, први у свијету по броју интелектуалаца у односу на број становника.

Мало ли је...

ИМПРЕСУМ

Министарство културе Црне горе у Евиденцији медија под редним бројем 778. од 7. 10. 2016. године уписало је штампани медиј „Ријеч Пиве“ чији је оснивач издавачко предузеће „Наша Пива“ д.о.о. Лист је подржан од Министарства културе.

Главни и одговорни уредник:
Радмило Тадић

Уређивачки одбор:
др Раденко Пејовић, др Златко Булић, Наташа Лучић,
Миленко Мишко Мићановић, Мироје Вуковић, Жељко Шапурић

e-mail: rijec.pive@gmail.com

Почиње производња НА ГОРАЊСКУ

Привредно друштво за прераду самониклих производа „Сеоце“ д.о.о. почело је градњу хале за производњу сокова, џемова, компота и других производа чија су основна сировина боровнице, шипурак и дрењина, сремш и други шумски плодови са подручја Пиве. Изградња хале на Горањску у непосредној близини магистралног пута Плужине – Никшић реализоваће се захваљујући пројекту IPAD like 2, а завршетак градње према ријечима извршног директора, Марка Крунића завршиће се прије јуна 2018. године. У плану инвеститора је да у стални радни однос прими најмање пет радника, а посла ће бити и за бројне сакупљаче самониклих плодова. Предузеће намјерава и да подстиче и развој плантажног узгоја аутохтоних пивских плодова кроз развој кооперативних односа са локалним становништвом.

Компјутерска анимација будућег погона

Кад немасмо више среће

У издању ауторке Кате Божовић из штампе је изашла књига „Кад немасмо више среће“. Ката Божовић рођена је 1926. године у селу Буковац у Пиви у породици Благојевић, од оца Ђура и мајке Стане. Рано је је остала без мајке, а друга велика трагедија задесила је у јуну 1943. године када су припадници њемачке СС дивизије „Принц Еуген“ починили масов-

ни злочин над становницима села у Жупи Пивској. Међу побијенима у Долима био је њен отац, брат, двије сестре, дјед, стричеви, браћа од стричева и преко 200 стотине рођака. Ката је захваљујући случајности са сестром Ђевом успјела да се спаси. У књизи пуној туге коју је написала у деветој деценији живота, Ката кроз поезију подсећа на овај ужасан злочин.

Весна ниже ДЕСЕТКЕ

Студенткиња Весна Радовић добила је награду декана подгоричког Правног факултета (Универзитет Црне Горе) за најбољи успјех у студирању у школској 2016/2017. години. Награда јој је уручена на свечаности поводом 45. година постојања Правног факултета. Весна је истовјетну награду добила је и за успјех у претходној школској години. Весна је унука књижевника Косте Радовића.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ

Усвојен извјештај о остваривању прихода

Одборници СО Плужине усвојили су извјештај о остварењу јавних прихода општине за прошлу и првих шест мјесеци ове године. Општина Плужине је за првих пола године 2017. од планираних 3,827 милиона еура прихода остварила 48 одсто, односно 1,838 милиона. Планирани приходи за 2016. били су исти као за ову годину, а остварено је скоро 84 одсто (нешто преко три милиона). Проблем у остваривању прихода, према ријечима предсједника СО Милутина Цицмила, су уступљени приходи за накнаде за воде и концесије за шуме које је Пореска управа погрешно преусмјерила Општини Никшић, тако да не могу да прате колике су поменуте накнаде како би исте биле враћене плужинској Општини. Због тога ће локална управа предузети радикалне мјере према Пореској управи.

“Толико пута смо покушали у разговору са Пореском управом да тај проблем ријешимо. Покушаћемо још једном да их упозоримо, а потом и да припремимо подношење кривичних пријава против Пореске управе или лица која су за то одговорна”, казао је Цицмил.

За првих шест мјесеци ове године плужинска општина је накнаде за воду наплатила 31,7 одсто од плана, а за шуме 27,58 одсто од планираних.

Олгица Гломазић, секретар надлежног Секретаријата у Општини, казала је да у Пореској управи грешке правдају шифрама – за Никшић шифра је 400, а за Плужине 426.

“У Пореској управи тврде да они у налогу добију шифру општине и да тако преусмјеравају средства. Шифру уноси обвезник или банка, што значи да је грешка код једних или других”, казала је Гломазић.

Плужински одборници разматрали су и извјештај о стању школства на подручју општине и одборник ДФ-а Зоран Благојевић скренуо је пажњу на чињеницу да се из године у годину број ђака смањује и да се тој чињеници мора посветити посебна пажња. На сједници је одлучено да се Министарству просвјете пошаље захтјев да се у селу Орах отвори подручно одјељење а да ће локална управа санирати оштећења на објекту. Подручно одјељење у поменутом

Фото: Жељко Шапурић

селу затворено је прије три године, а ове године је за школу стасао један првак, чији родитељ је одбио да дијете шаље у матичну школу у Стабна због, како је казао, небезбједности пута у зимским мјесецима.

Већином гласова усвојене су и информације о остваривању примарне здравствене заштите, рјешавању управних спорова, о стању споменика културе...

С. М.

Подстицај развоју спорта

Министарство спорта уложиће 345 хиљада еура у санацију, адаптацију, реконструкцију постојећих и изградњу нових спортских инфраструктурних објеката у девет црногорских и то већином сјеверних општина.

Тим поводом предсједници Плуџина, Андријевице, Рожаја, Мојковца, Шавника, Жабљака, Петњице и Улциња потписали су у Министарству спорта Уговоре о финасирању и суфинансирању пројеката из области спорта, које је сједници верификовала и Влада Црне Горе. Захваљујући се Министарству спорта, саопштили су да им подршка стиже у право вријеме, која, најавио је министар Никола Јановић, неће изостати ни у наредној години.

Општини Плуџине додијељено је 49.000,00 еура за санацију и адаптацију градског игралишта.

Имајући у виду чињеницу да је адекватна спортска инфраструктура, предуслов за развој и рекреативног и професионалног спорта, Министарство спорта од оснивања сарађује са локалним самоуправама и у континуитету анализира стање у спортској инфраструктури.

Анализа тренутног стања спортске инфраструктуре у 17 локалних самоуправа у Црној Гори јасно је показала да је, како је објаснио министар Јановић, неопходно хитно инвестирати у ту област и то почев од санације и адаптације спортских терена и изградње помоћних просторија и свлачионица, па до реконструкције и проширивања трибина и набавке спортских реквизита и опреме.

На основу наведених података, Министарство спорта сачинило је листу пројеката, имајући у виду њихову вриједност у односу на расположиви буџет Министарства спорта, значај пројекта за спортске субјекте и локално становништво, равномјеран регионални развој и повезаност пројекта са туризмом, здравством, заштитом животне средине и енергетском ефикасношћу.

Такође, посебан фокус био је на општинама које немају спортску инфраструктуру или је изузетно лошем стању. У одабиру приједлога пројеката, Министарство спорта је узело у обзир и Стратегију регионалног развоја Црне Горе за период 2014.-2020. у којој је, у контексту стварања услова за

бољу валоризацију потенцијала на сјеверу Црне Горе, препознат и развој спортско-рекреативног туризма.

Министарство спорта је, сходно наведеним критеријумима, а на основу пројеката које су кандидовале општине, одлучило да подржи:

1. Општину Рожаје - 25.389,13 еура за изградњу фудбалског терена са вјештачком травом
2. Општину Мојковац - 8.211,00 еура за изградњу отвореног вјежбалишта у спортској зони
3. Општину Андријевица - 20.304,12 еура за изградњу трибине на стадиону ФК Комови
4. Општину Шавник - 100.000,00 еура за изградњу Отвореног терена малих спортова
5. Општину Жабљак - 59.370,08 еура за изградњу терена малих спортова
6. Општину Петњица - 41.234,14 еура за изградњу спортских терена
7. Општину Улцињ - 34.800,00 еура за реновирања сале ЈУ ОШ „Маршал Тито“
8. Општину Плуџине - 49.000,00 еура за санацију и адаптацију градског игралишта

Римокатоличка црква је Јованку Орлеанку, која је била француски војсковођа и постала највећом француском националном јунакињом, 1920. године прогласила светицом (Дјевица Орлеанска). Ову деветнаестогодишњакињу су Енглези, на градском тргу у Руану, спалили 30. маја 1431. године. Јаглику Аџић, седамнаестогодишњу девојку из Плуџина, Пивљани поред са Јованком Орлеанком, а њу је, Српска православна црква у мају ове године прогласила светицом (Новомученица Јаглика). На последњем Архијерејском сабору Јаглика је заједно са осталим пивским мученицима уведена у ред светих.

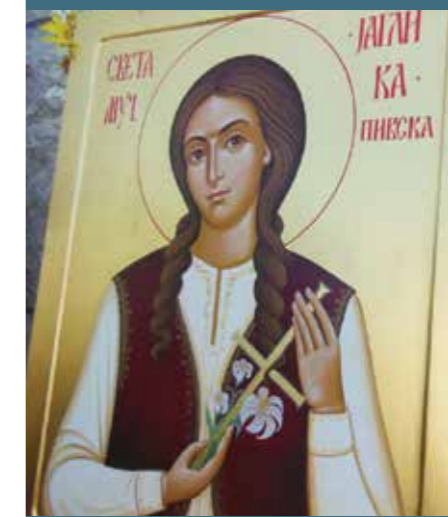
И Јаглика је, попут француске хероине, живот окончала у ватри, али је за разлику од ње сама изабрала огањ. У Плуџинама, у Гојковића долу, јединица “Принц Еуген”, састављена од Њемаца и усташа, 6. јуна 1943. године у једној колиби спалила је 60 Пивљана. Међу њима су били Јагличини родитељи, Стоја и Крсто, и браћа – двогодишњи Душан, двије године старији Момчило и Милорад, који је имао осам година.

Јаглика је била у групи Пивљана која је успјела да побегне и да се домогне шуме, али када је чула плач браће вратила се и покушала да се придружи породици и осталим страдалницима.

Међутим, официр је наредио двојици војника да је држе за руке и не дозволе да уђе у запаљену колибу, имајући са њом неке друге намјере. Али, лијепа, храбра Пивљанка успјела је да се отргне из њихових руку и ускочи у ватру.

“Она се, попут древних хришћанских мученица отргла и улетјела у огањ и заједно са својом браћом и родитељима, и осталим страдалницима, претворила се у жртву свеспаљеницу.

Сагорјела је сачувавши своје дјевичанство, свој образ и своје хришћанско достојанство”, казао је једном приликом митрополит

Света Јаглика Аџић

црногорско-приморски Амфилохије.

Од преко милион и 700 Југословена, колико је страдало током Другог свјетског рата, око 620.000 су жене. За народне хероје проглашена је 91 жена, а њих 3.444 добило је Партизанску споменицу 1941. Не и Јаглика. Али, сада је уписана у Диптих светих, а у августу прошле године у манастиру Бања код Рисна први пут је једна Христова изабрабраница (Маријана) добила монашко име Јаглика. Дјечји вртић у Плуџинама носи њено име., а неправедно заборављена хероина је прошле године добила улицу у Подгорици.

На улазу у Плуџине, мјесту гдје се трагедија догодила, стоји плоча коју је поставио СУБНОР Плуџина. Борци су још прије седамосам година предложили да се подигне споменик пивској и црногорској хероини.

С.М.

ПОТОПЉЕНЕ ПЛУЖИНЕ Гнијездо најстарије цивилизације, културе и историје

Коста Радовић

Фото: Милун Тадић

Пише: Коста Радовић

Цивилизацијском ходочашћу познато је правило: развој цивилизације кренуо је са обала мора, ријека из жупа. Од овог правила разликују се само неки примјери, рецимо култура Маја и сл.

Потопљење Пиве, са својих шест упокојених ријека (Пива, Сињац, Комарница, Буковица, Врбница, Мратињска ријека) - прворазредан је примјер губитка природног, културног, историјског наслеђа, почев од праисторијских човјекских станишта (пећина Одмут из четвртог и петог вијека прије нове ере), до средњовјековне српске Жупе на ријекама (Гусићи, са манастиром, Сињац, Градац, Крушево, Миоча, Кријепоље, град Новина Саставцима Херцег Стјепана - Рудинице(Доње), Стабна, наравно Плужине - старе).

Кад сам припремао књигу „Чуј небо- види земљу“ и друго издарије књиге „Пива-потоп“ срео сам једног од многих Староплужинаца, искреног и тужног Милојицу Маџара рибара, званог Жуков. Он ми је жално, скоро као тужбалица уздржавајући се од плача рекао:

Откад је стигао овај потоп мени је сваки дан као Тадији Тадићу кад су га извели бољшевици на стријељање 1942. године на Видровану.

Ову болну изјаву, која исказује исконску везаност старочовјека, Жупљанина са питомом постојбином, чуо сам у току истраживања, из уста свих Староплужинаца. Пошто сам живио неколико година у Старим Плужинама и доживио потоп, драматичан, зао видио како мртва вода гута живе ријеке, раздомљене куће, цијелу варош, водопад на Врбници, радост дјеце, воденицу војводе Лазара Сочице, баште, болницу нову, школу нову, хотел, мост, стазе уз бријег до средњовјековног Граца, до херцеговог Винтраја, до Горанска, Милошевића... - укрстила су се моја осјећања између стварног и нестварног и све ми се у тренутку том, окренуло, помутило као мутан Одмут.

Ко вјерује том љутом болу, може

вјеровати и мојим књигама, које свједоче истинито као човјек који предаје, на смртном часу, аманете потомцима.

Једно од најпотреснијих свједо-чанстава о погубном потопу кањона и Старих Плужина, јесте нагли помор старих људи, рибара, ловаца, земљодјелаца – непосредно пред потопом и послје тога. Тако је свисло, по казивању мјештана, петнаест људи, који прије тога нијесу имали никакве симптоме болести, били здрави, весели људи, шаливције. Радост им је угасио потоп. Потоп је, дакле, изазвао шок!

Послије настанка вјештачког језера, дугог 45 километара и бране високе 220 метара, убрзале су се несреће и трагедије на пространој и дубокој води - утопиле су се групе момака из Милошевића на чамцима које су преврнули таласи. Било је и појединачних несрећа у језеру, поред осталих Јеремије Тадић, шахиста, Мацаревић, учитељ Љубо Трипковић, његов син и сестрић и други случајеви...

Мртва вода узима жртве... Пива је страдала као она Његошева сестра Батрићева...

Послије свега кренуло је мучно расељавање. Многи расељени, који су тобоже добили „правичну надокнаду“ за експрописану имовину, за годину-двје постали су социјални случајеви.

Чуј небо-види земљо!

Неким власницима имовине којима комисија за експропирацију није хтјела експрописати значајан дио баштине, самовољно су поклонили корумпираним чиновницима Шумског газдинства и катастра, тако да након 40 година, морају водити поступак због те неуставне и незаконите дрскости. Такав је примјер и мој и мојих ротственика. За све те муке нека су проклети отимачи на оба свијета!

Општина Плужине послје потоп мисира око ријека, Горског ока и Манастира, и према званичним изјавама предједавајућег Скупштине општине Милутина Цицила и председника општине Мијушка Бајагића ни данас не добија тражени износ ренте на који има законско и уставно право ова локална заједница.

Опет – Чуј небо, види земљо.

Очит доказ расељавања и рапидног смањења броја становника – јесте податак – да се у некада велику основну и средњу школу у Плужинама ове године уписало у први разред свега седам ученика.

Каква је то перспектива. Чуј небо-види земљо!

Да ли је Пива кажњена и данас због тога што не припада владајућој интересној групи, није моје да о томе пишем, јер још у социјализму прије преврата, два пута сам кажњен патријски, а трећи пут сам отишао сам. Зна се отишао бих на робију, да нијесу дигли глас двојица лидера који су ме добро познавали и цијенили.

Сад ипак, да се вратимо подсјећању на потопљену цивилизацију Пива Бајоваче.

Моја љубав према Пиви није авантуритичка, нити прича због неке користи.

Свевидац Његош човјеку: „Које срце за својост не туче (куца), залуд се у прса будило, само што се мртвом крвљу трује“.

Само у Плужинама (Гојковића До и на Врбници) оне лелекне године 1943. Фашисти су спалили 78-оро чељади живе.

У тој скупини била је љепота дјевојка Јаглика Ацић, која се истргла између крвника, скочила у разхјарени пламен и жар, сагорјела са својима.

Недалеко, на ријеци Врбници, крвопије српске крви, тада су спржили у кући 18-оро чељади свештеника Јока Сочице, као у Дољу цијелу породицу учитеља Божа Ацића.

Старе и Нове, сликају иконе жрт-рава, јер у човјековом срцу „својост“ живи, да човјек не постане звијер. (Вријеме глобализма, екстремне себичности дресира човјека, бездушности, безморалности, гура га да обавезно заборави све своје духовно, настало у гнијезду љубави породице).

Потоп је изум – да људи забораве ко су, одакле су, какве су имали споменике културе, историју, језик.

Тако је Пива постала ново библијска прича у којој је избјегао смртни час, могло би се рећи скоро једнако манастир Успења Свете Богородице, којим је пресељен на

Сињац – људи ради и Бога ради! (ту необичну сеобу описао сам у роману „Богородична књига“ и као писац и као свједок задужен од Општине за ту драму која је трајала 13 година)

Неколико стотина старих гробова из средњег вијека, као и формирана велика гробља из тог периода на Равни (десна обала Комарнице наспрам Крушева испод Миоче), на Луци (близу Јасенице), Црквиште на Кријепољу, Калуђерски мост, воденице на Ромач лугу и Сињцу, мост на Крсцу, средњовјековно гробље код манастира Пиве, на ушћу Врбнице у Пиви, гробље на Грацу, стећици на разним мјестима близу старог Манастира, испод Поле на Грацу, на оба-

ли Врбнице) као и остаци великог Царева моста, близу црквиште Арсенија Гаговића града Нови, све је то пождерала дубока и тамна вода, а да о спасењу није се ни мислило!

На самој обали преко од садашњег лијепо уређеног града, скоро расељеног као што је некадашња Глава Зете, налазе се остаци цркве православне, коју су средњовјековни Пивљани обнављали у доба Турске.

То је тамна књига потоп Пиве. То је цивилизацијски губитак, гријех, а због гријеха могућа казна.

Као што ће климатске промјене дионијети хаос и губитак каквог људи још нијесу свјесни, тако је у потоп Пиве оставио болно суочење савременог човјека због умишљене памети „школарца“, чиновника и моћи

над природним начином, старом цивилизацијом и болом људи.

Ово је само подсјетник најкраћи, о посљедицама потоп ове некадашње Жупе су нанадокнадиве и болне.

Предлажем уреднику „Ријеч Пиве“ да преко интернета, фејсбука и на други поригодан начин позове све старопивљане, Плужинце, да се јављају саопштавају своја сјећања. Послије тога било би важно да формирамо радну групу која би урадила један документ вриједан против заборав старе цивилизације Пиве, природе, личности и догађаја.

Природно очекујемо помоћ општине.

Не треба заборавити да су Старе Плужине биле стоно и престижно мјесто славних југословенских књижевних сусрета „Пјесничка ријеч на извору Пиве“, да су најзначајнији пјесници ондашње Југославије, са одушевљењем долазили макарском цестом на извор Пиве, гдје их је слушала и до пет хиљада слушалаца, љубитеља поезије.

Старе Плужине су дакле, и пјесничка ријеч и човјеков доживљај, уписане у историју књижевног живота цијеле земље. Зар то није велики допринос цивилизацији, култури, стваралаштву и љубави.

Зато је послје потоп и настала књига „Поезија против потоп“.

Тако нек буде „Чуј небо – види земљо“

На 10. ФЕСТИВАЛУ НОШЊИ, НАКИТА И ОГЛАВЉА „БИСЕРНА ГРАНА“ који је одржан 07.10. 2017. године у Футогу и Петроварадину, мушка ношња из Пиве коју су носиле младожење, добила је трећу награду а реконструисана невестина ношња била је веома запажена

У Пиви је све до почетка 20. вијека ношена бијела ношња коју су израђивали пажљиво и добро, посебно женску ношњу, чија је израда захтевала пуно знања, стрпљења, спретности и креативности. Сваки део ношње израђиван је од материјала који су припремани у својим домовима од вуне (уређивање, предење, бојење, ткање, везење, итд).

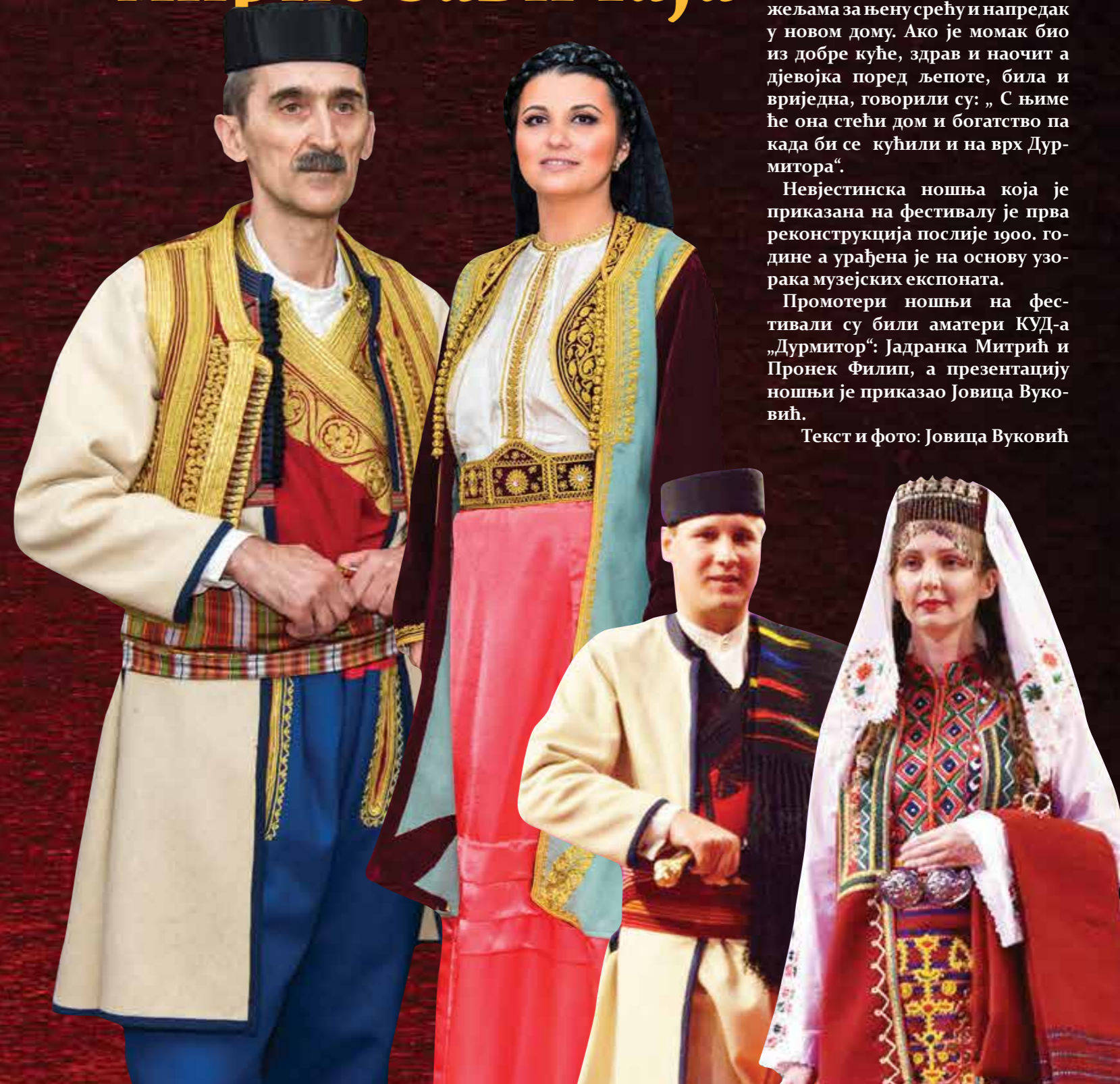
Мушка ношња састојала се од: капе – прво се носила бијела, потом црвени вес који су звали ћеће, а касније, под утицајем ношње из Црне Горе капа са црном дрвенијом.

До тијела је облачена кошуља, преко кошуље џамадан и преко џамадана бијели гуњ. Облачиле су се бијеле чакшире и опасивали се каницом (појас од ткан од вуне). На ногама су се носили тозлуци, чарапе на простриж, орнаментисане разним шарам и опанци од говеђе коже, лијепо урађени. Неизоставни део одеће била је струка ткани која се носила на разне начине, зависно од временских прилика.

Невеста је имала ношњу која се разликовала од дјевојачке бијеле ношње. На главу се стављала капа црвене боје, а по капи метални накит звани ширит. Његова улога поред украса, била је да својим звецкањем тјера уроке. По капи су се носиле 1 до 3 марама, зависно од врсте накита. До тијела се облачила проскутана кошуља, богато везена на оплећу, рукавима и скутима. Преко кошуље, око струка се припаше невестина прегача - лездерна, на којој је извезено дрво живота – да би младенци имали дуг и здрав живот пун изобиља. Преко струка се опаше каницом, на кјој се причврсте пафте у облику ба-

Аматери КУД-а “Дурмитор” из Куле

Далеко су од родног краја, у души им мирис завичаја

дема- симбола плодности. Преко кошуље се обуче црвена ћурдија. На прсном дијелу ћурдије је везен цвијет у вази, што симболизује удату жену. На ногама се обују шарене чарапе, па грађени опанци. Невјеста је носила црвену струку коју јој је доносио дјевер, да би је црвена боја штитила од урока на дугом путовању до свог дома.

Ношњу за невесту најчешће је припремала и радила њена мајка. У сваки вез, ткање, накит, уграђивала је део велике љубави према ћерки, са бескрајним жељама за њену срећу и напредак у новом дому. Ако је момак био из добре куће, здрав и наочит а дјевојка поред љепоте, била и вриједна, говорили су: „ С њиме ће она стећи дом и богатство па када би се кућили и на врх Дурмитора“.

Невестинска ношња која је приказана на фестивалу је прва реконструкција послје 1900. године а урађена је на основу узорака музејских експоната.

Промотери ношњи на фестивали су били аматери КУД-а „Дурмитор“: Јадранка Митрић и Пронек Филип, а презентацију ношњи је приказао Јовица Вуковић.

Текст и фото: Јовица Вуковић

Пише:
Раденко
Дамјановић

Поетско саучешће Јована Јовановића
Змаја војводи Лазару Сочици

ПЕТ АНЂЕЛА

Уличној архиви и успоме-нама потомака Лазара Со-чице сачувано је сјећање на његову преписку са 105 знаме-нитих људи, који су са њим дије-лили вријеме и судбину бурних догађаја из друге половине де-ветнаестог и с почетка двадесетог вијека. То и није тако велики број, ако се има у виду чињеница да је Лазар обиљежио и омеђио своје вријеме јунаштвом, подвигом и прегалаштвом, не само у Пиви, него и широм Херцеговине и Црне Горе и да су у свим значајнијим ис-торијским догађајима на његово учешће рачунали и пријатељи и непријатељи. Међу пријатељима су били не само највећи војни и политички ауторитети тога вре-мена, од Књаза и Господара Црне Горе до војвода и министара, него и бројни научни радници и књи-жевни ствараоци, као што су били Јован Цвијић, Павле Ровински и нама, од ђачких дана, омиљени Јован Јовановић Змај. По зани-мању љекар, а по рођењу пјесник, романтик и сањар, са лирском душом која се дизала до облака и спуштала до понора, пратећи људ-ску судбину од „колевке до гроба“, Змај је писао дјечије, љубавне, са-тиричне, али и бројне патриотске пјесме. У једној од таквих он каже :

„А ко беху они диви
Који су те напред звали,
Који су те ојачали,
Који су ти крила дали?“
— „То бејаху идеали!“

Идеали су неријетко у исто-рији и у животу уопште спајали и оно што је наизглед неспоји-во. Тако је идеал слободе, лич-не и народне, без кога би жи-вот био „гроб без цвета“, спојио Лазара Сочицу и Јована Јова-

новића Змаја, једног суровог ра-тника и једног префињеног ли-рика, у оскудици одраслог сина пивског сељака и његованог по-томка новосадске племићке куће, али обојицу једнако гладну правде и жељну сунца слободе, које су им заклањале злослутне сјенке двоји-це императора, једноме султанова а другоме ћесарова. У славу устан-ка у Херцеговини Змај је испјевао више пјесама, а у једној од њих („Ја бих био“) он тражи оправдање што, као пјесник, мора да позива и на крају иде у рат :

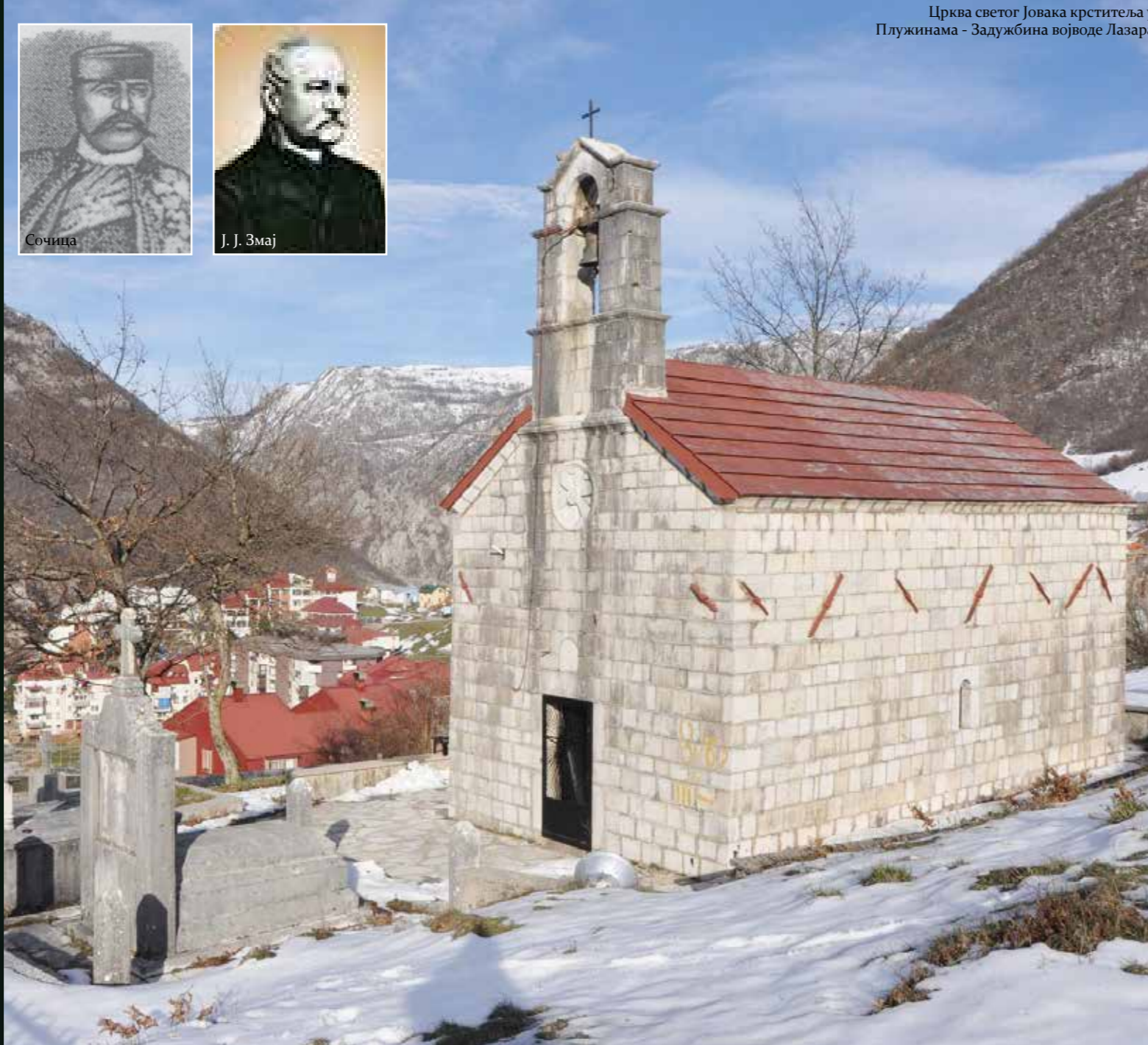
„Ја бих био пјесник мира
мрска ми је војна труба
био б' мекши од лептира,
голубији од голуба
.....
Ја бих био пјесник мира
Ал' насиље мира неће...“

Нијесу само романтичари са вјером и надом пратили борбе у Вељем рату (1875-1878), него је и сва европска штампа писала о херцеговачко-црногорским јуна-цима, који су у биткама чинили чуда, пресретали караване, за-

највећа од почетка устанка у којој су Турци имали 832. погинула (дневник Богдана Мемедовића) и која је прва опјевана у пјеснич-ком вијенцу Максима Шобајића. Уз бројне истакнуте европске личности на великој побједи чес-титао је и Ђузепе Гарибалди.

Ништа мање крвава није била ни Трећа Муратовичка бит-ка(24.02.1876.г.) у којој су Турци, као што је писао један од њи-хових добровољаца, доживјели праву Вартоломејску ноћ. Лаза-рево име је, међу турским агама

Црква светог Јована крститеља у
Плужинама - Задужбина војводе Лазара

НАЦИОНАЛНИ РОМАНТИЗАМ СРБА У ВОЈВОДИНИ

Јован Јовановић Змај се родио 1833.године у Новом саду, који ће до краја његовог живота остати у оковима бечке Тамнице народа и који је шездесетих година деветнаестог вијека постао центар српског духовног и политичког живота (Матица српска, књижевни часописи Славјанка, Матица, Јавор, политички листови Србски дневник, Застава...) Главни и најбољи пјесници српског романтизма Змај, Лаза Костић, Ђура Јакшић и др. били су Војвођани.

Као вођа Нове омладине посебно се истицао неустрашиви и темпе-раментни Светозар Милетић око кога се окупљало све што је напред-но и за кога је Змај пјевао: „Диж' те децу из колевке да запамте његов лик.“ Војвођани су били разочарани тадашњом пасивном политиком Србије, Намјесништвом и Миланом Обреновићем, који се, испрепа-дан аустроугарским упозорењима, противио Херцеговачком устанку. Чак су и у самој Србији радикали тражили да се збаци и замијени са младим и борбеним црногорским књазом Николом, који је уживао не-подијељене симпатије и наклоност.

Због патриотског заноса и пјесничког дара у њему се препознавао дух старог витештва, па су и његове слике, у златом извезеном црногорс-ком одијелу, ширене по свим српским кућама изван Србије(В. Ђоровић тврди да их је налазио чак у Винковицима).

И Русија је дизала престиж Црне Горе и окретала се од Миланове Србије према идеји Велике Бугарске, као широком предсобљу за руски Цариград.

Због тога су највеће наде војвођанских романтичара полагане у Хер-цеговину и Црну Гору, гдје се осјећала спремност на жртву и акцију. Те наде је дијелио и Јован Јовановић Змај, који је, као и његов лист, добио име симболизацијом успомене на 3.мај.1848.године (3.мај = Змај), када су аустријски Срби на Великој народној скупштини у Сремским Кар-ловцима прогласили аутономну Војводину.

узимали карауле, јуришали на градове. Ни прије ни послје о Пиви се није писало више као у вријеме битака на Муратовици, у којима је је главну ријеч имао војвода Лазар Сочица. Посебан значај имала је Друга - октобар-ска битка(29-31.10.1875.г.) до тада

и беговима, изговарано са стра-хом и поштовањем још од оно-га дана када је посјекао Асана Кову, Дедагиног несудјеног уби-цу и кад се, по признању првог међу тринаест присутних изда-нака чувене лозе, „прослављена сабља Ченгића постијела пред

његовим јунаштвом“. Слава његовог мача сијала је из дана у дан све јаче и улазила у пјесму и историју свих великих бојева од Гацка, Невесињске касабе, Дрине, преко Дуге, Крсца, Никшића, Језера, до Колашина, Бара и Улциња. Посебно се истакао у борбама познатим као „Девет крвавих дана“, гдје се, по свједочењу ратног извјештача, Лазар појавио као „анђео спасилац“ са планом освајања Планинице и пребацивања у турско залеђе. Иако је цијели Ратни савјет гласао против, Господарева је била последња: „Иди и уради како најбоље мислиш!“. И испало је најбоље, као и увијек када се слушала ријеч или команда Лазара Сочице, војсковође који је уз најмање губитке остваривао највеће подвиге, заводио гвоздену дисциплину, али највише бринуо о војницима, посебно о рањеницима и уживао неограничено војничко повјерење. Како и не би кад их је пред битке храбрио и соколио да буду јунаци и да се „најпослије сваки на мене угледа па за све што буде рђаво ја ћу одговорати и Богу и Гоподару.“

Као круна ратних заслуга и врлина на његовим грудима је засијао Крст светог Ђорђа, орден руског цара, а на глави Бригадирски грб, додијељен, по избору Књаза и главару, најспособнијем за управљање војском од Гацка до Капе морачке и од Таре до Острошких греда. И у миру Лазар је био први. Томе је свједок и његова велелепна кула на Горанску, прва или међу првима у Црној Гори тога времена, са „најљепшим погледом на Балкану“ по избору Јована Цвијића и у којој је могао примити и „лорда и грофа“, како ће касније примијетити Григорије Божовић. На освећењу Куле(1884) Лазар је, као врсни гуслар и познавалац јуначких пјесама, бројним гостима из свих крајева Црне Горе и Херцеговине, отпјевао своју омиљену пјесму о Старом Вујадину, од које, како је у здравици рекао „добива неку голему снагу к’о да је дива не чо’јек“ и која га „уноси к’о

У АНТОЛОГИЈИ СТО НАЈЉЕПШИХ СРПСКИХ ПЈЕСАМА

На породичном стаблу Лазара Сочице никло је седамнаест изданака, али је само једна грана донијела род. Та родна грана била је Лазарева кћерка Јока, која је завршила Руски лицеј на Цетињу и удала се за младог и образованог Перка Вукотића, који ће у борбама за Скадар, као алајбарјактар црногорске војске, погинути на Тарабошу(1913) и са њим још седам Вукотића, недајући барјаку да падне. Јока и Перко су имали петоро дјеце, од којих је рођено десеторо њихове унучади. Јокин унук (син кћерке Видосаве) др. Сретен Вуковић, познати научни радник, привредник, педагог и публициста, који живи у Београду, написао је књигу „Лазар Сочица по сазнању његових потомака“, на чијој сам промоцији у Даниловграду(2004) имао част да учествујем. У тој књизи он са великим поштовањем и љубављу пише о својој баки Јоки, изузетној и моралној жени, која је својим отменим држањем, храброшћу и јаком вољом подсјећала на оца, па се често за њу говорило: „то је права Војводина кћерка“. Каже да је била нарочито поносна на своју унучада „особито се радовала Манојловом сину Перку“, дијелом и због тога што је носио ђедрово име. Ријеч је о нашем угледном научнику и човјеку Перку Вукотићу, академику ЦАНУ-а и Европске академије наука и умјетности. Поетско „Саучешће Лазару Сочици“ Јована Јовановић Змаја, Јока је предала 1947 године у Цетињски музеј, заједно са осталим дијелом очевог архива, који је успјела да сачува. По сјећању др. Сретена Вуковића, ова дивна елегична пјесма, коју је и он објавио у својој књизи, ушла је у једну антологију сто најљепших српских пјесама, под именом „Пет анђела“.

вљетар о Светом Јовану на Муратовици или на Гласовитој“.

На жалост, пјесма у Кули Лазара Сочице је деведесетих година утихнула на дуго рок, када је његова породица доживјела прави бродолом. Након смрти супруге Јоване, за свега седам дана од великих богиња умрло је петоро његове дјеце. Та вијест, која је болно одјекнула широм Пиве и Црне Горе, стигла је и до Јована Јовановића Змаја који је, потресен ријетко виђеном трагедијом, написао дирљиво поетско саучешће, уз извињење што лично није могао доћи на Горанско.

САУЧЕШЋЕ ЛАЗАРУ СОЧИЦИ

*Ох за седам кратких дана,
Пет големих, љутих рана.
Каквих рана? Каквих јада?
Посред срца, посред нада.
То је брате искушење;
Да л’ си челик, да л’ си стена.
Тебе Лазо небо куша,
Да л’ си јачи од камена.
Па кад снага духа твога,
Кад претрпи и те јаде,
Тад ће небо још једанпут,
Мач у руке да ти даде.
Нова чуда за слободу,
Починиће рука смела,
А да буде срећа трајна,
Молиће се пет анђела.
А сад нек ти хеј прискочи,
Горска вила хитра скока,
Нек те вида не са биљем,
Већ сузама нашег ока,
Тај се мелем данас лије
Где год има Српске мајке,
Српске кћери, Српског сина.*

Као што је познато Јован Јовановић Змај је, након периода срећног породичног живота, опјеваног у својим „Булићима“, доживио скоро идентичну трагедију као Лазар Сочица и остао без супруге Руже и своје петоро дјеце. Ту своју трагедију сплео је у тужни вијенац елегичних пјесама назван „Булићи увеоци“ у коме на једном мјесту дочарава у сну или на јави доживљену визију вољене жене, окићену са бисерита њихо-

ве минуле, заједничке среће:

*„А преда ме ти изиђе,
Окићена са бисери,
Са бисери наше среће,
Са три сина и две кћери.
Ја вас спазих, па задрхта’, —
Хтедох питат’, ал’ се боја:
„Је л’ то Мирко? Је л’ то Сава?
Југ, Тијана, Смилка моја?“
.....
„Немојте ме топом среће,
Ја се бојим тог кушума!“
И ја онда, — и ја онда, —
И ја онда, — сићох с ума...“*

Кажу да сви срећни људи личе један на другог, а сваки несрећан човјек несрећан је на свој начин. Па ипак, нико се са мало ријечи, чак прећутно, не разумије тако добро, као они људи који су осјетили и лице и наличје живота. Посебно они који су прошли пут

од трња до звијезда па се из славе спустили у понижење, окусили и срећу и трагику постојања и након свега нијесу пали. Него, као што Змајеви стихови откривају, у страдању пронашли вијенац и ушли у тајну вјечности:

*„Сад разумем вечност шта је,
И бескрајност колика је.
Ко је мери мером среће,
Тај је никад схватит’ неће.
А ко хоће да је схвати,
Мора бола осећати...“*

Тако се и ова два велика трагична јунака нијесу предала тамни очајања, незнања или алкохолизма, него је Змај наставио да лети на крилима својих пјесама, а Лазар и даље сијевао као „Муњица“ и разгонио карамлук агарјанског ропства, домаће самовоље и апсолутизма. Вјерујући до краја

у Онога у кога се једино уздао, чијим се именом кријепо и печатио своје необориве тврдне ријечима омиљене заклетве: „Исуса ми“.

Вјерујући да и његово име, изведено од хебрејске ријечи „Елеазар“ што значи „Бог је помоћ“, није дато случајно, него као животни оријентир и да је, као што латинска мудрост учи, истина у имену.

Да ће му, уз Божију помоћ, херувим са пламеним мачем отворити врата онога Врта гдје вјечно цвјета пет Змајевих ђулића и одзвања пјесма његових пет анђела, који су се у бесмртним хорovima за њега молили да издржи „пет големих љутих рана“, примљених за седам кратких дана, онда кад га је и само Небо кушало „да л’ је јачи од камена“. Души их во благих водворјатсја.

Фото: Жељко Шапурић

Кула војводе Сочице на Горанску

Пише:
др Веселин
Лубурић

На простору парка доминирају планински масиви Биоча, Маглића и Вољујака. Вољујак представља високу и пространу планинску област, смјештену у сјеверозападном дијелу Црне Горе у самом граничном појасу према Босни и Херцеговини. Ограничен је дубоким долинама Врбнице, Дрине и Сутјеске. Највиши врхови на овој планини су: Власуља (2337 мнм), Студенац (2386 мнм), док се на Биочу налази највиши врх овог планинског масива Велики Витао (2396 мнм), што представља и његов највисочији врх (Б. Радојичић, 2008).

Оно што представља најимпозантнији дио овог планинског масива је

вати да се ради о најимпозантнијем дијелу кањона, ове по дубини друге ријеке на свијету (одмах после кањона Колорадо у САД-у). Дио кањона Таре протеже се од Бијелог Бријега (Брштановица) до Шћанпан поља. Управо на том правцу одвија се најфреквентнији обим рафтинга и сплаварења који, по свим параметрима представљају најексклузивнији и најпродаванији туристички производ у сјеверном дијелу Црне Горе. На том потезу љубитељи рафтинга и сплаварења могу доживјети невјероватан адреналин и наићи на низ природних и хидролошких феномена као што су бројни букови, сплавови (чувене Баиловића сиге),

шења који чине топографско развође између Пиве, Дрине, Сутјеске и Мратињске ријеке. Са регионалног аспекта, посебну вриједност овог простора чини његова физичко-географска повезаност са НП Дурмитор у Црној Гори и НП Сутјеска у БиХ (Република Српска), што га чини посебно интересантним са регионалног, али и међународног становишта. Простор парка и поред ранијих спорадичних научних истраживања, није довољно истражен, па се са сигурношћу може констатовати да овај простор интегрално са масивом Дурмитора представља својеврстан полигон за садашња и будућа научна истражи-

2015.године на дан Планете земље) и постојања остварио импресивне резултате који су мјерљиви по свим аспектима и параметрима.

Током 2016. и 2017.године на овом простору уређено је на десетине: пјешачких, бициклических, планинарских и едукативних стаза. Постављени су бројни видиковци са пратећим мобилијаром. Створене су могућности за безбједан долазак туриста на ријеку Тару (на почетну тачку одакле полазе сплавови и чамци), тако што је Општина Плујине из својих средстава асфалтирала пут од Бориковаче до Брштановице, што је подразумијевало значајна улагања. Такође, једна од

језгру, а врло важно је поменути да је једна од њих LET's DO IT свој крајњи епилог имала на чевеној музичкој манифестацији "LAKE FEST" у Никшићу, а као промотер парка лично се укључио познати црногорски и екс југословенски кантаутор Рамбо Амадеус.

По питању броја посјета само у овој години ријеком Таром је сплаварио рекордан број туриста. На крају туристичке сезоне када се подвуче салдо, овај вид туризма "комзумирало" је преко 46.000 посјетилаца. Парк ће са својом управљачком структуром и спољним сарадницима наставити да ствара даље предуслове за развој свих об-

Парк Природе "Пива" Непроцјењиви ЗНАЧАЈ

ографских карактеристика геодиверзитета, геонаслеђа и биодиверзитета њихов веома занимљив и комплексан дио.

Простор Парка природе "Пива" одликује доминантна појава и вертикалне рашчлањености од 60 до 100 м/ха. У погледу нагиба терена доминирају површине са веома великим нагибима и рашчлањеношћу терена. Разноврсност географске средине (геодиверзитет) означава разноврсност предјела и регионалност простора.

пространа увала Врдени долови, на којем се налази чувено језеро глацијалног поријекла (Трновачко), којег је у претходне двије године походило на хиљаде планинара и других заљубљеника природе. Поред њега, на овом простору посебну природну, али и потернцијално туристичку атракцију представљају ледничка језера: Мало и Велико

Оно што је посебно значајно, јесте чињеница да простору парка припада и дио кањонске долине ријеке Таре. Може се слободно констатова-

што ријеку Тару, у ширем контексту, чини посебно препознатљивом туристичком дестинацијом.

Поред Таре на простору парка налазе се усјечене долине Суводола и Сушице, као и Мратињске ријеке, које представљају фосилне предледничке долине и некадашњи валови веома дугачких и високих ледника. Прије ледника овим долинама су текли нормални токови са доста воде, па су усјечене дубоке долине стрмих страна.

На Вучеву, такође, има низ узви-

вања различитих струка и профилација. Планским и осмишљеним концептом развоја овај простор може у предвидљивој будућности постати модератор обликовања развоја Пивскога краја и представљати познату туристичку дестинацију, чији ће развој бити базиран на природи и у складу са основним принципима и постулатима одрживог развоја.

У прилог наведеним констатацијама иду чињенице да је парк за непуних двије године свог рада (званично проглашен 22.априла

капиталних инвестиција јесте пренамјена обекта у Црквичком пољу (који је за вријеме другог свјетског рата служио као болница за рањенике). Објекта је, уз подршку донатора реконструисан 2010.године, а током прошле извршена је његова пренамјена у планинарско дом са капацитетом да у једном тренутку прими и до 300 (три стотине планинара).

Парк је био организатор или суорганизатор бројних манифестација које су се догађале у самом градском

лика и одрживих форми туризма који ће читав Пивски крај учинити препознатом туристичком дестинацијом, не само у националним, већ и ширим, регионалним оквирима.

На крају, важно је напоменути да је парк у сарадњи са Националним парковима започео процес мониторинга биодиверзитета (шумских екосистема, најзначајнијих биљних и животињских станишта и хабитата и др.), јер заштита природе, поред одрживог развоја туризма чини примарни циљ његовог постојања.

ПИВСКИ МАНАСТИР

Послије 13 година селидбе 26. септембра 1982. године директор Хидроелектране Пива Радован Бошњак предао је кључеве Манастира Пива митрополиту Црногорско-приморском Данилу Дајковићу.

Чудо пророка Јанићија се десило, вјекovima раније је рекао „Манастир ће бјежати од воде у брдо и убјежаће“. Манастир Пива кроз подухват свјетских размјера захваљујући тадашњим југословенским стручњацима премјештен је око три километра изнад првобитне локације и поново рођен у првобитном изгледу. Селидба је трајала 13 година колико и изградња (од 1573-1586. године).

(6) Пресељење камен по камен

Потреба за електричном енергијом године, која је у Црној Гори посебно порасла са изградњом Комбината алуминијума у Титограду, доводи до изградње Хидроелектране "Пива", па упоредо са тиме и до стварања великог акумулационог језера у кањонима Комарнице, Сињаца, Пиве и Врбнице. Тиме је, уједно, дошло и до потребе премјештања Пивског манастира, јер је ниво воде новог језера захватио и његово станиште. Ново мјесто за Манастир нађено је у засеку Сињац, удаљеном од старе локације Манастира око три километра.

Прву студију за изградњу Хидроелектране "Пиве", односно Хидроелектране "Мратиње", како се она у почетку звала, по поручбини Електропривреде Црне Горе, са насловом "Основни енергетски пројекат ријеке Пиве", урадио је "Електропројект" Љубљана 1961. године. Упоредо са овом студијом, појављује се и студија "Основни пројекат слива Дрине", коју је израдио "Енергопројект" из Београда, по поручбини Заједнице електропривредних предузећа Србије. Геолошки радови, на одредишту Хидроелектране "Мратиње", започињу 1964. године и они дају такве резултате, који омогућавају реализацију за-

Чудо пророка Јанићија

Чудо пророка Јанићија се десило, вјекovima раније је рекао „Манастир ће бјежати од воде у брдо и убјежаће“. Манастир Пива кроз подухват свјетских размјера захваљујући тадашњим југословенским стручњацима премјештен је око три километра изнад првобитне локације и поново рођен у првобитном изгледу.

Црква је реконструисана од старог пренијетог камена и фреске враћене на зидове. Богата манастирска ризница је конзервирана и прикупљена је исцрпна документација о манастиру Пива. Фреске су скидане системом stacco (скидање са изворном малтерном подлогом, која остаје са свим карактеристичним неравнинама, угравираним цртежом),

мисли да се локација ове хидроелектране смјести у најужем кањонском дијелу Пиве, низводно од Мратињског потока на 2.850 м. Одмах након тога "Електропројект" из Љубљане, 1965. године, ради инвестициони програм.

Хидроелектрана "Мратиње" се тако одређује као главни и основни произвођач електричне енергије за титоградски Комбинат алуминијума. Упоредо са тиме долази и до израде идејног пројекта. Све се то збивало у размаку од 1965. до 1967. године.

Почиње се са пресељењем Манастира Пива. Обиљежен је сваки камен, свака коцкица и подизан је наредних тринаест година у селу Сињац, три километра изнад мјеста гдје га је у 16. вијеку подигао Саватије Соколовић. Са зидова храма је било скинуто, а затим враћено назад 1260 м2 фреска. Нема ко није писао о премештању манастира, свјетска јавност је била веома заинтересована и одушевљена, сви су се дивили што је као неким чудом, опет и на том другом месту, онај исти оригинални манастир. Укратко, по том догађају прочуо се Пивски манастир.

Тако је од 1970. до 1982, напорима водећих југословенских и стручњака Интернационалног центра за конзервацију и рестаурацију културних добара, измјештен камен по камен, читав објекат и 1.260 квадратних метара фресака. Премјештање манастира Пива са фрескама и његова реконструкција у цјелини, веома је тежак задатак, који превазилази сва позната искуства. На Пиви су радили батаљони стручњака и радника, а конзервација је урађена у радионицама Завода на Цетињу по најсавременијим научним методама. Око 60 сликара и конзерватора из социјалистичке Југославије почело је скидање фресака са манастира Пиве маја 1971. године методом колета.

Ријешено је да се по пресељењу, све доведе у првобитно стање. Грађевинска цјелина манастира Пиве је у блиској вези са природним оквиром његовог пејзажа. У раду на премјештању манастира посебне тешкоће причињавали су климатски услови других сњежних зима, недостатак комуникације и лоше стање очуваности споменика.

Радмило Тадић

Пише:
Љиљана
Вуковић

ДИПЛОМАТА ЈЕ ПИСАО НА ЖУТОЈ хартији

Јагош Вуковић је рођен на Пишчу (1911-1976.) од оца Вукосава и мајке Маре рођ. Гашовић. Гимназију је завршио у Сарајеву, а правни факултет у Сарајеву и Београду. Врстан интелектуалац који је са разлогом носио ореол једног од најугледнијих интелектуалаца перфектно је говорио француски, италијански, руски и њемачки језик. Као дипломата радио је у Берну као секретар Југословенске амбасаде, допринио је успјешном раду Црвеног крста који је слао велику помоћ нашој земљи након Другог свјетског рата. У Београду је радио у Министарству иностраних послова, а радни вијек је завршио као помоћник генералног директора "Енергоинвеста" за Србију. Јагошева сестра Пејка Вуковић - Бајагић је била прва учитељица у Пиви.

обучен само у танан сако, цвокоће и једва успијева да проговори. Дуго се нијесу видјели, жељни су разговора, толико питања, али хладноћа их спречава, а стриц Јагош само успијева да га упита: „Марко, зашто си изашао тако лагано обучен? Гдје ти је капут?“ Марко скромно али искрено одговори: „Видиш каква су времена, нема се, тешко се живи.“

Чика Јагош скида свој нови „амбасадорски“ капут без размишљања и пружа га свом другу уз ријечи: „Узми Марко, обуци га. Хладно је, ја свакако имам један стари код куће, и он ће ми бити добар!“ Марко радостан јер је срео доброг друга и човјека, а посебно усхићен оваквим његовим гестом, захвалан настави својим путем. Јагоша дотаче хладноћа, осјети на трен као да је тамо у родном крају на Пишчу, у сјећање дођоше драги звуци и слике који га овише топлином, а срце испунише чежњом.

И био је велики, далеко је стигао, а нама посебно мио, њежан и пажљив, једнак према свима. Сјећам се плавог сата украшеног сликом сове који поклонио Тиху, сјећам се да је моју сестру Даницу звао шило, пошто је била мршавица. Сјећам се његовог слатког смијеха када му је Микан, мој двогодишњи брат, рекао да стави трегере на панталоне да му не би спале, пошто је имао мало већи стомак. Сјећам се и како је гледајући Микан онако маленог, дивног, бистрог погледа испод густих, дугих трепавица и високог чела, рекао: „Бићеш ти добар човјек.“И није се преварио. Сјећам се да нам је свима љубав поклањао и сјећам се празнине која је остала последице њега...

Исписани редци на жутој хартији још увијек скривени стоје, чувају и они успомену на човјека који наставља да живи у нашим сјећањима.

ВОЉЕНО СМЕЂЕ ПЛАВО НЕБО БРИШЕ

Ноћ погледом трага за тишином
Умукао глас препуњен лажима
На некој звијезди што се гаси
Твојим сам уснама дала да ми суде

Гледаш ме ноћас тако чудно
Као да се нешто сломило у нама
Личиш на камен који кроз воду
посматра сунце
Моја сјена је моје парво постојање

Бол се претворио у ожиљно ткиво
Магла сиву поњаву вуче
На необузданом небу
стијене граде гнијезде
У сунчевим зрацима двије ћестице
прашине плешу

Љубав ископнила за
коцкарским столом
Вољено смеђе плаво небо брише
Крпим пукотину на
тканини живота
Пустите ме уморну да сањам
Моју душу ни велики Јупитер не
може уништити

Изблијеђели лик хода
опустошеним сокаком
Бешћутност погледа ледене
руке додирује
Вољено смеђе плаво небо брише

Новембарско звоно откуцава
данас Слободна воља потеже
чунак између нити

Мој корак поштује достојанство

ЗНАКОВИ У КОЈИМА СЕ ПРЕПОЗНАЈЕМ

Наљутила сам се на мјесец
Постала сам тамно вече
Над ваздушним плаветнилом гора
Најаве или предзнаци

Крстаре слике заборављених
легенди Птице изумрле врсте
рашириле крила

Необјашњиви додири духа
присутни у ћутању
Упознали смо се у једном сну

У мрежи линија које се преплићу
Унутрашњи зидови ума
Раздвајају разчићита времена

Испружена рука изронила
из камена
Снага бљеска спојена с небом
Знакови у којима се препознајем

Моје присуство условљено
Предметом што звони

Сама и слободна, стиховима гаси таму жељно хрлећи у загрљај
сунчевог круга чак и када се пут завршава испред истих врата.
Славојка Слава Војиновић живи и ствара у Пиви и за Пиву.

ШАНСА УВИЈЕК ПОСТОЈИ

У игри златне тишине
Тама клизи уз моју душу
Успламтјеле звијезде
настављају ход

Земља пролази свој
циклус као жена
Душа јој дрхти од љубави
Ријечи мртве а тако живе
Влажних трепавица моле за милост
Ограничење за бол не постоји

На грудима земље стојим
Љепота под скутима неба И мијена
У мени одјекује слутња

Из рањене себе сломљена
крила ширим
Шанса увијек постоји

Скривени сјај се нуди за ослонац
Рука што нас грли И одбацује
Бескрајан сан капи свијести буди
Дух наде срцу отвара обзорја

Под прстима слажем кораке
Шака минута ми је додијељена

Свечано се опредјељујем
за сунчев круг

ФОТО: ПРИВАТНА АРХИВА

Свечаност поводом отварања нових Плузина

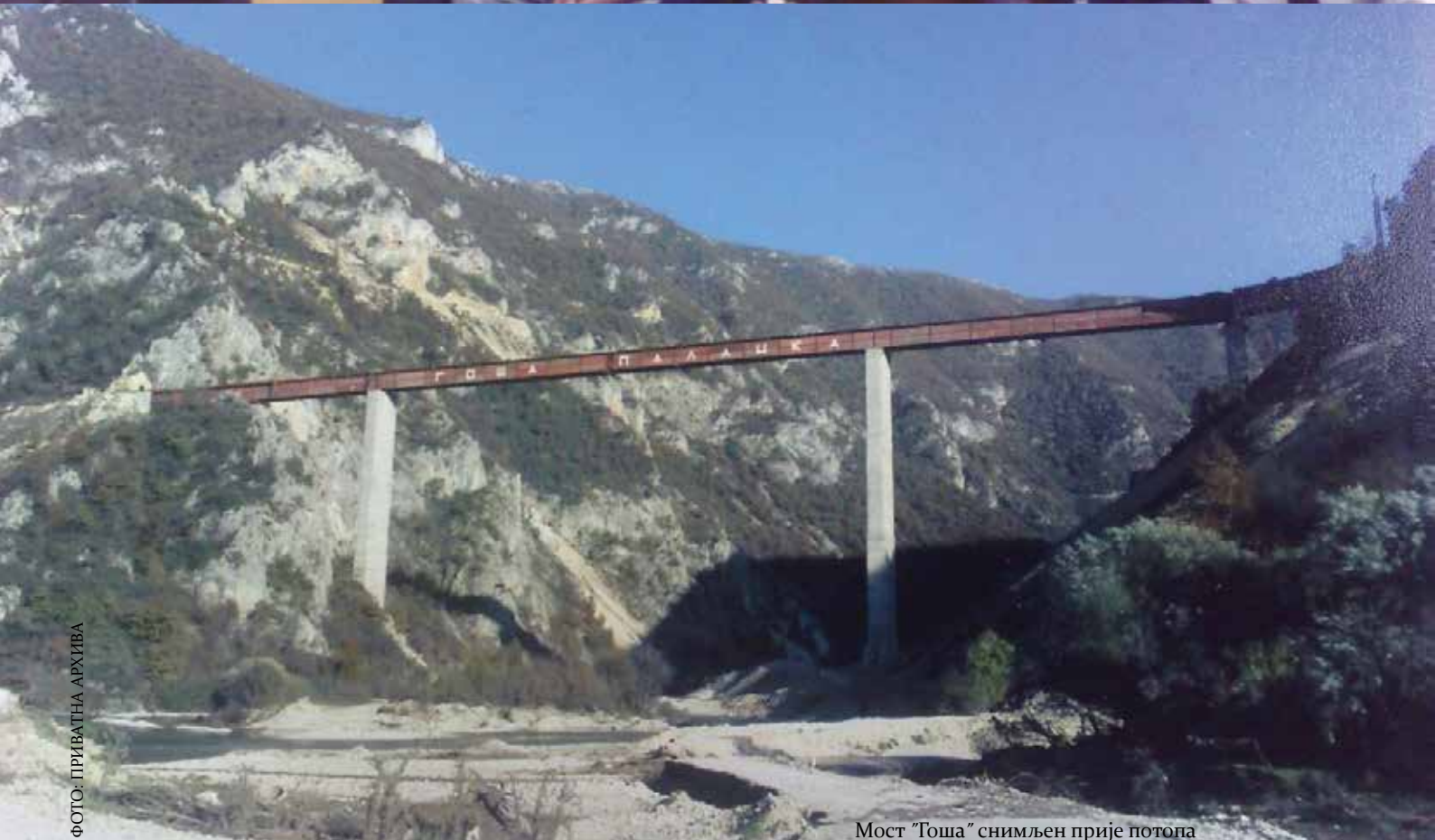

ФОТО: ПРИВАТНА АРХИВА

Мост "Тоша" снимљен прије потопа

ISSN 2536-5711

9 772536 571002 >

e-mail: rijec.pive@gmail.com